

U četvrtak 14. veljače 2019. godine održana je u prostorijama SABA RH Javna tribina na temu povodom 77. obljetnice donošenja čuvenih Fočanskih propisa.

Fočanski propisi nastali su u vrijeme boravka Vrhovnog štaba NOVJ i POJ u Foči od 20. siječnja do 10. svibnja 1942. Povlačenje partizanskih snaga iz Zapadne Srbije, poslije pada Užičke republike u Prvoj neprijateljskoj ofenzivi, Vrhovni štab je donio odluku o formiranju Prve proleterske NOU brigade u mjestu Rudo 21. prosinca 1941. godine. Kako se nastavilo opkoljavanje partizanskih snaga od strane jakih okupatorskih i kvislinških snaga, borci Prve proleterske brigade izveli su u siječnju čuveni legendarni Igmanski marš, štiteći glavninu oko Vrhovnog štaba NOV i POJ.

Uvodničari na Tribini bili su: prof. dr. Ivo Josipović, prof. dr. Ivo Goldstein i prof. dr. Goran Hutinec.

Stečena iskustva iz partizanskog načina ratovanja i organiziranja vlasti na slobodnoj teritoriji od srpnja 1941. godine s prostora cijele Jugoslavije, analizirana su i sumirana u Foči od strane CK KPJ i Vrhovnog štaba NOV i POJ. Moša Pijade je izradio nacrt tih prvih pravnih propisa države koja se radala u borbi protiv okupatora fašista i nacista i njihovih kvislinga.

Prvo izlaganje je podnio **dr. Ivo Josipović**, predsjednik RH 2010-2015. i dr. prava, koji je naglasio ogroman pravni značaj tih propisa razdvajanjem nadležnosti civilne i vojne uprave, te priznavanja punog prava glasa ženama. Narodnooslobodilački odbori su bili formirani na dijelovima oslobođenih teritorija u Zapadnoj Srbiji, Baniji, Kordunu, Zapadnoj Bosni, Slavoniji i drugim krajevima.

Drugi referent bio je povjesničar **dr. Ivo Goldstein**, koji je započeo propitivanjem valjanosti odluka koje je donosio Josip Broz Tito tijekom boravka Vrhovnog štaba NOV i POJ u Užicu, a u povodu žrtvovanja Radničkog bataljona u suprotstavljanju jakim njemačkim snagama u zaštiti

izvlačenja glavnine NOVJ, zbog očekivanja dolaska Crvene Armije i sporazuma s Dražom Mihajlovićem. Ipak je zaključio da su te odluke donosene u vrijeme 1941.godine u vrlo nepovoljnim uvjetima, koji se ne mogu uspoređivati sa sadašnjim prilikama, te da su Tito, a i cijeli Vrhovni štab i CK KPJ, kasnije realnije sagledavali objektivno stanje, osloncem na vlastite snage i narod. Po njegovim riječima Fočanski propisi su imali vrlo snažno pravno uporište u narodu i bili su temelj za kasniju odluku o osnivanju zemaljskih tijela vlasti, AVNOJ-a u Bihaću i ZAVNO republika.

Povjesničar **dr. Goran Hutinec** je vrlo jasno istaknuo vojno-političku situaciju na ovim prostorima, potrebu za jasnijim smjernicama u razvoju NOB-a koje je trebalo donijeti poslije pada Užičke republike i stvaranja Prve proleterske brigade u Rudom, kao jezgrom snažnije i operativnije partizanske vojske, sposobne djelovati dalje od svojih domova.

Najvažnije je što su Narodnooslobodilački odbori dobili jasnije upute o djelovanju na slobodnoj teritoriji i ovlastima zaštite naroda, te o suradnji s partizanskim jedinicama. Korištena su iskustva organiziranja narodne vlasti u Slovenij, Slavoniji i ostalim dijelovima Hrvatske, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Jedno od vrlo važnih područja je izjednačavanje prava žena i muškaraca, što je kasnije utvrđeno i Ustavom iz 1946. godine.

Pripremio Stjepan Šafran

